

Verslag digitale bijeenkomst natuurmaaisels i.h.k.v het project Koplopers in kringlooplandbouw geleid door Bionext in opdracht van Biohuis.

16-12-2020

10:00

Niels Heijning (Bionext) - **Introductie project**

Er zijn veel bioboeren bezig met natuurbeheer. Natuurmaaisel heeft potentie als bron van strooisel en mest. Het verwerken en verwaarden van deze maaisels kwam tijdens de startbijeenkomst naar voren als een interessant vraagstuk.

Doel vandaag om kennis en ervaring uit te wisselen en te kijken of er interesse is in een vervolg.

Leen Janmaat - **Rol van natuurmaaisel in de kringloop**

Introductie Bodem

Waarom is een tuinder gek op compost? Tuinder heeft geen geduld. Mest en plantjes meteen in het voorjaar toepassen. In plaats van verse mest die de bodem wat uit balans haalt een soort die al veraard is: Compost.

Bodemvruchtbaarheid heeft drie aspecten: Chemisch, fysisch en biologisch. Bodemleven voeden. Veel theorieën over hoe dat het beste te doen.

- Akkerbouw: Bacteriedominante situatie.
- Weiland: combinatie van Bacteriën en schimmels
- Bos: Schimmeldominante bodem

Compost

Drie fasen van compostering:

1. Suikers worden afgebroken door bacteriën en zuurstof -> hitte. 65 graden halen om onkruidzaden te doden.
2. Opbouwfase/rijpingsfase waarin schimmels belangrijke rol spelen.

Composteerbedrijven die graag van het afval af willen besteden vaak enkel aandacht aan de eerste fase. Zolang je de tijd hebt kun je het bodemleven best zijn werk laten doen door minder gerijpte compost toe te voegen. Wanneer het direct wordt geacht te werken bij toepassing in het voorjaar, is een gerijpte compost meer gewenst.

Bokashi

Zuurstofloos proces bij lagere temperaturen. Behoud van koolstof door fermentatie ipv verbranding.

Bij Jan Vrolijk proef gedaan met

- zonder afdekken -> niks gebeurd
- bokashi met toevoegingen -> fermentatie proces langer doorgegaan
- met molasse -> soort kuil ontstaan

Kalk werkt als opwaardering van het materiaal die de zuurgraad wat langer lager houdt en als katalysator werkt voor het fermentatieproces. Studenten hebben geen onkruidzaden in de bokashi gevonden. Als je het goed maakt: geen last van onkruidzaden. In een proef met radijszaden leek een mengsel met bokashi een actievere kieming op te leveren. Verder onderzoek nodig.

Nog steeds met Jan vrolijk om natuurmaaisel compost op fruitbedrijf te gebruiken. Schakelen tussen verschillende varianten. Glastuinders willen graag hoogwaardige/verstrooibare compost die hij nog niet kan leveren. Wordt aan gewerkt.

Jan Duindam begeleid bij opzetten composteren. Op papier ruwvoer aangevoerd ipv natuurmaaisels i.v.m. regelgeving.

Kwaliteit bokashi: sommige ruiken intens naar kuilvoer.. Wat betekent dat? Hoe kunnen we de kwaliteit van het fermentatieproces te beoordelen. Is de PH daar van invloed op?

Als de Bokashi naar de zure kant gaat -> taaier, minder fermentatie plaatsgevonden. Als het proces langer door kan gaan (door kalk) wordt het materiaal lossier.

Leen oppert te proberen eerst het materiaal wat te laten liggen voor er bokashi van te maken en dan te vergelijken. Veel Lijkt of het zuurder wordt

Jeroen: beste als de bokashi naar bosgrond ruikt.

Bult verse mest opsparen 2/3 maanden dan 8-10 weken in een zeil

Kalk heb je echt wel nodig. Oergesteente mineraal doet Jeroen.

Blad in de shredder, veel contactoppervlak

Praktijkervaringen

Jan van den Broek, Vleesveehouder. 30 hectare eigen grond. 100 hectare natuurgrond. Samenwerking van boeren op 300 ha natuurgrond in 'de hilver'. Een oerwoud aan verschillende bestemmingen: Deels alleen maar verschalen, andere stukken mogen wel bemest worden. natuurbeheer is een vak apart. Van de 100 hectare natuurbeheer 50 als strooisel en 50 bestemming veevoer. Begonnen met strooien van maaisels in de stal, dat bevalt erg goed. Strooisel komt bijvoorbeeld uit biezen die Jan maait als wederdienst in de natuurgebieden.

Composteren: 'Ik doe maar wat' gevoel dat ik wat met de C/N verhouding moet dus meng ik natuurmaaisel en stalmest. Als ik beide meng dan is het allemaal mest, beperkt uitrijdmogelijkheden. Buren doen veel met bokashi. Kosten daarvan kwamen uit op 16 euro per kuub. Dat is voor mij veel te duur. Er wordt ook direct gecomposteerd in de natuurgebieden zelf.

Robert Timmerman oppert: Is het niet een idee om organisch materiaal af te voeren naar boeren die het hard nodig hebben ipv uitrijden op blijvend grasland?

Dat ziet Jan als mogelijke uitkomst van het project: uitwisselen van materialen. Werkt daar graag aan mee.

John Huiberts, Bloembollenteler, 35 ha.

Composteren

Maakt zelf compost van natuurmaaisel, riet, bollenafval. Natuurmonumenten maakt reclame voor hun bollen. Prachtige win-win. Bollenafval moet heet worden dus composteren-> tegen fusarium e.a.

Bokashi: We gebruiken nu bokashi in plaats van stro. Op deze stuifgevoelige grond is bedekking nodig. Stro kwam uit frankrijk en kan allerlei onkruidzaden bevatten. Vaste mest/ drijfmest/ gras. Door het strooien van bokashi: minder onkruid. Door verzurende werking? Wij dekken bokashi af met compost binnen in een schuur door klachten van overheid en voorkomen van plastic afval. Wordt niet warm aan de randen wanneer bokashi wordt afgedekt met compost.

Kostprijs bokashi 10 euro per kuub/ton

Vergelijk bodem met mens: Gelijkmatic voeren. Kleine beetjes tegelijk strooien, dan weer compost, dan weer bokashi.

Gangbaar 15 januari N, in bio nu pas 15 februari bemesten. 1 maand achter op gangbare collega's. Iets minder grote bollen.

Het natuurgebied waar we materiaal vandaan halen is buiten 5 km, dus land moet gehuurd anders aanvoer en dat mag niet. Kosten invoer = 0. Hovenier levert gratis gesnipperde gerooide bomen.

Henk Klompe, Akkerbouwer

Nergens plaats voor insecten in het Flevolandse landschap. Avond gepland met Sonne Kopijn van Bee Foundation. Beter slootkantenbeheer: hogere biodiversiteit, verschralen door maaisel afvoeren. Iets laten drogen en afvoeren. Meer bloei.

Robert timmerman maakt compost van het materiaal.

12 deelnemers samen 36 km slootkant. -> 50 deelnemers naar 100-150 km slootkant en naar een vorm om het zelf te kunnen doen. Robert verwerkt 15 km slootkant; 30 ton ds aanvoer op bedrijf. Tevreden met kwaliteit. Maaien 2x per jaar = 25 cent per meter extra per jaar = 125 euro per ton drogestof.

Reindert Kuiper doet ook al 20/30 jaar verschrallen van slootkanten zonder resultaat wat betreft biodiversiteit, geen brandnetel en ridderzuring. Oogsten met maai/zuigcombinatie. 1x maaien eind Augustus.

Nadeel van maai/zuigen -> meer uitval van insecten in vergelijking met messenbalk maaien.

Vervolg Niels Heining

Hoe is natuurmaaisel het beste in te zetten. Mogelijkheden tot uitwisseling van kennis, ervaringen en materiaal. Gezamenlijk contact met natuurorganisaties.

Suggestie Henk klompe: ervaringen m.b.t. composteren uitwisselen.